

Eva-Marie Backnäs & Heidi Hummelstedt

Pohjalaisia tarinoita esille digiprojektien avulla

KulturÖsterbotten on Pohjanmaalla toimivan Svenska Österbottens förbund för utbildning och kultur (SÖFUK) -kuntayhtymän alueellinen kulttuuriyksikkö. Kulttuuriperintöhankkeet ovat tärkeä osa toimintaamme. Saamme inspiraatiota alueen keskiaikaisesta tarinaperinnöstä, ja käytämme itse tarinankerrontaa paikallisten museoiden esilletuomisessa. Parhaillaan käynnissä on kaksi hanketta, joita yhdistää digitekniikka, alueen historia ja tarinat eri muodoissa.

Museoluotsi ja digitaalinen saaristomuseo

Museoluotsi – saaristomuseot yhteistyössä -hankkeen tavoitteena on lisätä saaristo-, kalastus-, vene- ja merenkulkumuseoiden näkyvyyttä Pohjanmaalla. Kohderyhmämme on siis järjestöpohjaiset saaristomuseot, jotka hankkeen kautta saavat osallistua yhteisiin koulutuksiin ja opintovierailuihin. Projektin puitteissa museot saavat myös näyttelyvaihtokanavan, vertaistukea ja apua yhteisten näyttelyiden järjestämiseen.

Suurin osahanke on internet-alusta työnimellä digitaalinen saaristomuseo. Kehitystyössä on mukana neljä paikallismuseota: Bosundin vene-, kalastus- ja metsästysmuseo Luodossa, Österön kalastusmuseo Maksamaalla, Granösundin saaristolaismuseo Raippaluodon Södra Vallgrundissa sekä Merenkurkun venemuseo Maalahdella. Digitaalinen saaristomuseo ei tuo esille yksittäisten museoiden kokoelmia sellaisinaan. Sen sijaan luomme kokonaan uuden, virtuaalisen museon osallistuvien museoiden esinekokoelmien pohjalta. Kokonaisuuteen kuuluu myös eri teemoja valaisevaa arkistomateriaalia, käytämme vanhoja elokuvia, päiväkirjamerkintöjä, kuvia ja haastatteluja. Tavoitteena on luoda elävä kuva Pohjanmaan saariston historiallisesta ympäristöstä.

Digitaalisen saaristomuseon keskiössä on fiktiivinen, 1890-luvulla elävä Sjöbergin perhe. Perheeseen kuuluvat äiti ja isä, tytär ja poika sekä isoisa. Jokainen perheenjäsen edustaa yhtä museon pääteemaa. Äiti edustaa omavaraisuutta ja karjanhoitoa, isä veneenrakennusta, isoisa hylkeenpyyntiä, poika kalastusta ja tytär lasten elämää ja arkea saaristossa. Sjöbergin perheen kautta museokävijä voi tutustua esineisiin, lukea/kuunnella tarinoita, katsoa elokuvia ja tutkia arkistoaineistoja.

Digitaalista saaristomuseota kehitetään läheisessä yhteistyössä osallistuvien paikallismuseoiden kanssa. Museot vastaavat teemoista, esineiden valinnasta ja taustatietojen tutkimisesta. Teknisestä toteutuksesta vastaa ReThink New Media Solutions.

Digitaalisen saaristomuseon kohderyhmä on laaja, mutta erityisesti haluamme tavoitella 12-13 vuotiaita lapsia ja nuoria. Laadimme käsikirja-aineiston, jonka avulla koulut voivat valmistella vierailua fyysisessä museokohteessa. Digitaalisen saaristomuseon tavoitteena ei siis ole korvata konkreettisia museovierailuja, vaan pikemminkin innoittaa niihin. Samalla digitaalisen saaristomuseon pitää tarjota jännittävää tietoa niille, jotka eivät syystä tai toisesta pysty vierailemaan fyysisissä museokohteissa.

Museoluotsi –hanke on käynnissä 2018-2020. Rahoitus tulee pääosin maaseudun kehittämistä tukevan Leader-ohjelman kautta. Yksityiset säätiöt ja rahastot vastaavat osarahoituksesta. Digitaalinen saaristomuseo avataan tammikuussa 2020.

Vaellus halki keskiajan Pohjanmaan

KulturÖsterbotten on viime vuosina toteuttanut keskiaikaan liittyviä hankkeita. Yleisesti keskiajan Pohjanmaasta tiedetään aika vähän, ja aikakauden esille tuomiselle onkin huomattava tarve. Keskiaika nykyajassa -hanke toteutettiin vuosina 2016-2018, ja yhtenä tuloksena oli erityisesti 5.- ja 6. luokkien opettajille suunnattu tieto- ja rekvisiittapaketti keskiajasta. Aineiston avulla oppilaat voivat tutustua esimerkiksi Korsholman linnan voutiin, joka joutui pahamaineisten merirosvojen, vitaaliveljesten, yllättämäksi 1390-luvulla. Tietopakettiin kuului myös mm. ihmetarina närpiöläisistä hylkeenpyytäjistä, jotka 1420-luvulla joutuivat merihätään Merenkurkun jäällä, mutta pelastuivat ja kiitollisuudessaan tekivät pyhiinvaelluksen dominikaaniluostariin Tukholmaan. Muutamia dokumentteja saatiin tietopakettiin myös kauniina faksimiiikopioina Ruotsin arkistoista.

Meneillään olevassa hankkeessamme Vaellus halki keskiajan Pohjanmaan (2018-2020) jatkamme työtä keskiajan parissa. Tällä kertaa keskiössä on digitekniikka, jonka avulla elävöitämme keskiaikaisia kertomuksia Pohjanmaalta. Tavoitteena on luoda lyhyitä animaatioelokuvia keskiajan Pohjanmaalla eläneistä ihmisistä, pohjautuen ihmetarinoihin, raastuvan- ja käräjäoikeuksien pöytäkirjoihin, piispankirjeisiin ja muihin arkistodokumentteihin. Elokuvien ensisijainen kohderyhmä on 5.- ja 6.-luokkalaisten, joiden opintomäärään kuuluu keskiajan historia, mutta elokuvat palvelevat myös matkailualaa sekä laajemmin historiasta kiinnostunutta yleisöä. Elokuvissa saamme tutustua esim. 7-vuotiaaseen paimentyttöön Helenaan, joka 1370-luvulla katosi metsään mutta palasi ihmeen kautta 10 päivän jälkeen. Tutustumme myös Anders Dacus -nimiseen pappiin, jonka Turun piispa julisti pannaan vuonna 1374 hänen moraalittoman elämänsä takia.

Meillä on ilo tehdä yhteistyötä ReThink New Media Solutionsin ja kuvittaja Jenny Wiikin kanssa. Yhteistyökumppaneillamme on laaja kokemus historiallisten teemojen ja digitaalisten ratkaisujen yhdistämisestä. Lyhytelokuvat julkaistaan Youtubessa sekä tietenkin myös KulturÖsterbottenin

Internet-sivuilla, www.kulturosterbotten.fi. Samasta osoitteesta löytyy myös alussa mainittu tietopaketti opettajille. *Vaellus halki keskiajan Pohjanmaan* toteutetaan vuosina 2018-2020. Rahoitus tulee pääosin maaseudun kehittämistä tukevan Leader-ohjelman kautta. Yksityiset säätiöt ja rahastot vastaavat osarahoituksesta. Elokuvat ovat valmiina vuoden 2019 loppuun mennessä.

Eva-Marie Backnäs on FM (arkeologia ja kansatiede), joka toimii Museoluotsi –hankkeen projektipäällikkönä. Heidi Hummelstedt on FM (kansatiede ja historia), joka toimii Vaellus halki keskiajan Pohjanmaan projektipäällikkönä.